

2012.07.20 18:55

Nepilnamečiai žvėrys perkanda gerkles net vieni kitiems(33)

Atsidėkodami už visuomenės parodytą atlaidumą, humanizmą ir didžiules lėšas, nepilnamečiai nusikaltėliai skandina kraujyje visus, drįsusius stoti jiems skersai kelio.

Mūsų šalis vėl sukrėsta nepilnamečių nusikaltėlių žiaurumo. Prieš kelias savaites, birželį, iš Vėliučionių vaikų socializacijos centro pabėgęs penkiolikmetis grįžo į girtuoklės asocialios motinos sodybą netoli Baltosios Vokės (Trakų r.) ir gretimame kaime nudūrė jame buvusią 55 metų moterį.

Netrukus po to iš to paties Vėliučionių vaikų socializacijos centro pasiausti laisvėje paspruko keturi 12–17 metų nepilnamečiai. Jie parduotuvėje pavogė butelį degtinės bei megztinį. Karjere girtaudami pusberniai pamatė, kad

vienas bėglių – penkiolikmetis Mantas V. – tą megztinį išpurvino... Girti paaugliai Manto veidą akmenimis pavertė kruvina koše ir, apkapstę žvyru dar merdintį buvusį savo draugą, išsilakstė.

Apie siaučiančius nepilnamečius ne kartą rašyta ir „Akistatoje“ – gatvėse užpuolami praeiviai, mušami ne tik bendraamžiai, bet ir suaugusieji. Buriasi nepilnamečių grupuotės, kurios sukčiauja, vagia iš automobilių ir namų.

Seniau – nesiterliodavo

Viduramžiais visos valstybės su nusikalstamumu kovojo labai drastiškai. Pagrindinis principas buvo kuo greičiau, nesiskaitant su priemonėmis, atskleisti nusikaltimą, o paskui kuo žiauriau ir įspūdingiau nusikaltėlį nubausti. Nepilnamečiai tuomet nesulaukdavo jokių nuolaidų.

1944-ųjų kovo 23 dieną JAV, Pietų Karolinos valstijoje, Klarendono grafystėje, rastos dvi žiauriai nužudytos mergaitės. Žudikas Merei Temz (8 m.) ir Betei Binikerei (11 m.) metalo virbu buvo suknežinės galvytes.

Atsirado liudytojų, mačusių, kaip skinti gėlių išėjusios mergaitės buvo sutikusios 14 metų negriuką Džordžą Stinį ir paklausė jo, kur auga aguonos.

Įtariamasis buvo tą pačią dieną sulaikytas. Tardomas neišsprusęs beraštis greitai prisipažino bandęs išprievartauti vyresniąją mergaitę, bet abiem aršiai pasipriešinus jas uždaužęs masyviu virbu.

Jauniausias pasmerktasis

Balandį įvyko teismas. Prisiekusieji jaunąjį žudiką nuteisė myriop jau pirmojo teismo posėdžio metu.

1944-ųjų birželio 16-ąją pasodintas į elektros kėdę Dž. Stinis tapo jauniausiu XX amžiaus JAV istorijoje pasmerktuoju. Juodaodžių bažnyčios, spalvotųjų asociacijos protestai teisėsaukininkų nesugraudino. Pusanatro metro ūgio paaugliui, įvestam su Biblija pažastyje, buvo nelengva ant laibų galūnių pritvirtinti elektrodus. Per didelę kaukė, kuri prieš egzekuciją pasmerktiesiems uždėdama ant veido, paleidus srovę nukrito ir bausmę stebintys nužudytųjų giminės paširpo pamatę konvulsijų iškreiptą mirštančio paauglio veidą...

Legendiniame filme „Žalioji mylia“ pavaizduota kaip tik ši istorija.

Nepasigailėjo net dvylikamečio

Amerikiečiai ir šiandien nelinkę „cackintis“ su agresyviais paaugliais. Floridos valstijos mieste Džeksonvilyje gyvenanti 26 metų ispanakalbių kilmės našlė Bianela Siuzana, pernai kovo mėnesį išeidama į miestą, savo 12 metų sūnui Kristianui Fernandezui palaiko prižiūrėti jaunėlį brolių – 2 metų Deividą Galaragą.

Grįžusi moteris pamatė, kad mažasis alpėja stipriai susitrenkęs galvą. Kristianas teisinosi, kad broliukas susižeidęs į spintelę, kai nukritęs šokinėdamas. Nesupratusi, kad trauma pavojinga, moteris medikus iškvietė tik po 6 valandų, ir dėl pavėluotos pagalbos mažylis mirė.

Skrodimo metu nustatyta, kad D. Galaragas negalėjo taip susižeisti krisdamas, o buvo sumuštas, be to, mažyliui sulaužyta ir koja. B. Siuzana buvo nedelsiant suimta dėl nusikalstamo aplaidumo. Na o K. Fernandezas, kuris jau anksčiau buvo žinomas agresyviu elgesiu, pagal Floridos įstatymus buvo teisiamas kaip suaugęs. Pripažintas kaltu dėl pirmojo laipsnio (tyčinės ir suplanuotos) žmogžudystės, paauglys nuteistas kalėti iki gyvos galvos be teisės būti kada nors paleistas.

Tiesa, dėl masinių visuomenės protestų K. Fernandezas, atrodo, bus pripažintas nepilnamečiu nusikaltėliu. Tokiu atveju sulaukęs 21 metų jis turės teisę prašytis į laisvę.

Komunistai vaikus šaudė

Nepilnamečiai žudikai buvo griežtai baudžiami ir Sovietų Sąjungoje, kuriai pusę amžiaus priklausė Lietuva.

Josifo Stalino valdomoje sovietų imperijoje vaikai nuo 12 metų galėjo būti nubaudžiami mirties bausme net už vagystes ar kūno sužalojimus, o ką jau kalbėti apie žmogžudystes ir plėšikavimus.

Po J. Stalino mirties valdžią perėmęs Nikita Chruščiovas troško šalį padaryti bent kiek demokratiškesnę, todėl, šalia kitų reformų, panaikino mirties bausmę nepilnamečiams. Tiksliau kalbant, ši išimtinė bausmė palikta tik nusikaltėliams nuo 18 iki 60 metų.

Vis dėlto 1964-aisiais pats N. Chruščiovas įsakė savo įstatymą sulaužyti, ir tais metais buvo sušaudytas leningradietis Arkadijus Neilandas, kuris savo penkioliktojo gimtadienio išvakarėse buvo nužudęs du žmones.

„Jums atnešiau telegramą“

1949 metais gimęs A. Neilandas augo užguitas girtuoklio ir despoto patėvio, kentė nepriteklius ir bendraamžių patyčias internate dėl nerangumo bei šlapinimosi į lovą. Užguitas paauglys elgėsi asocialiai, nesimokė, o kai sulaukusį 14 metų jį įdarbino gamykloje, darė pravaikštas, vagiliavo. 1964-ųjų sausį atvesdintas į miliciją ir supratęs, kad bus išvežtas į nepilnamečių koloniją, Arkadijus iš tarytojo kabineto pabėgo ir nutarė atkeršyti milicijai – ką nors žiauriai nužudyti...

Vėlu 1964-ųjų sausio 27-osios rytą įsikišęs kirvį A. Neilandas užėjo į netoli motinos namų stovintį daugiabutį ir išsirinko atseit turtingesnių žmonių butą, kvailai nusprendęs, kad už dirbtine oda apmuštų durų gyvena turtuoliai.

Duris atvėrusiai 37 metų namų šeimininkei Larisai Kuprejevai, kuri namie buvo su savo 3 metų sūnumi, atėjūnas pamelavo esąs telegramą atnešęs paštininkas, todėl buvo įleistas. Tuomet paauglys moterį su sūneliu užkapojo kirviu...

Paskui butą dar apiplėšė (rado 57 rublius), užkando šaldytuve rastais maisto produktais. Lentynoje radęs fotoaparata „Zorkij“, A. Neilandas išrengė L. Kuprejevą lavoną ir prifotografavo nepadoriomis pozomis.

Kriminalistai penkiolikmetį žudiką sulaukė po 3 parų jau Abchazijoje. Jis noriai bendravo su tyrėjais, prisipažino ir parodė, kaip žudė. Paklaustas, kam fotografavo apnuogintą moters lavoną, A. Neilandas pareiškė ketinęs tas nuotraukas kaip... pornografinius atvirukus pardavinėti po 20 kapeikų (tuo metu tai buvo bilieto į kiną kaina). Paauglys dar išsiplepėjo, kad svajojęs įsidarbinti pašte, kur būtų galėjęs vogti pašto perlaidas...

Nors apsisikaitęs, bet labai primityvios pasaulėžiūros A. Neilandas nesuvokė savo poelgio, apgailėstavo tik dėl to, kad atseit privalėjęs užmušti rėkiantį vaiką, ir tikėjosi, jog jam, nepilnamečiui, bausmė nebus pernelyg griežta.

Tačiau tuo metu smarkiai augo nepilnamečių nusikalstamumas, o dėl to – ir visuomenės pasipiktinimas. Taigi tuometinis Sovietų Sąjungos vadovas N. Chruščiovas nutarė jei ne išauklėti, tai bent įbauginti nepilnamečius banditėlius.

Visi neteko žado 1964-ųjų kovo mėnesį išgirdę Sovietų Sąjungos Aukščiausiąjį Teismą paskelbiant, kad A. Neilandas, apeinant įstatymus, nuteisiamas... sušaudyti! Neskundžiamas nuosprendis įvykdytas po pusmečio. Dauguma sovietų šalies piliečių po šio nuosprendžio plojo už išimtį ir jaunojo niekšo sunaikinimą, o Vakarų šalys nepraleido progos pradėti eilinę antisovietinę kampaniją – girdi, Sovietų Sąjungoje nepaisoma įstatymų, paminamos žmogaus teisės ir t. t.

Po to Sovietų Sąjungoje paaugliai padarė dar ne vieną ne mažiau žiaurų nusikaltimą, vis dėlto valdžia nebedrįso nė vieno nepilnamečio išgamos nuteisti myriop, o tik kaskart atseikėdavo po įstatymu nepilnamečiams numatytus maksimalius 10 metų kolonijos.

Poveikis, kurio... nėra

Šiuo metu Lietuvoje (panasių nuostatų laikomasi ir daugelyje kitų Vakarų šalių) nusikaltėlis gali būti teisiamas nuo 16 metų. Ir tik už sunkiausius nusikaltimus: žmogžudystę, sunkų sužalojimą, išžaginimą, vagystę, plėšimą, šaunamojo ginklo ar narkotikų pagrobimą ar terorizmą paauglys atsako nuo 14 metų. Bet kad ir kokio žiaurumo padarytas nusikaltimas, įstatymas neleidžia nepilnamečio nusikaltėlio įkalinti ilgiau negu 10 metų.

O ką daryti su dar neteistino amžiaus nusikaltėliais vaikėzais? Pasak Baudžiamojo kodekso, „asmeniui, kuriam iki nusikaltimo padarymo nebuvo suėję keturiolika metų (...), gali būti taikomos auklėjamojo poveikio ar kitos priemonės“.

Sovietmečiu tokiam nenorinčiam mokytis, valkataujančiam, smulkius nusikaltimus darančiam paaugliui ta poveikio priemonė būdavo įkalinimas grotuotoje nepilnamečių kolonijoje.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę provakarietišku pažiūrų žmogaus teisių gynėjai pasipiktino, kad tokios įstaigos esančios nehumaniškos. Nepilnamečių kolonijos buvo perkrikštytos į specialiuosius globos namus, o 2007-aisiais pervadintos dar kartą – į vaikų socializacijos centrus.

Niekšeliams – šiltnamio sąlygos

Tokie vaikų socializacijos centrai – ne kalėjimai, todėl nuo langų buvo nuimtos grotos, liko tik prie durų snaudžiantys budėtojai. „Sunkiems“ paaugliams, rūpinantis jų teisėmis, sukurtos šiltnamio sąlygos, užmiršus apie paauglių pareigas bei poveikio priemones taisyklių ir tvarkos laužytojams.

Dabar jaunam nusikaltėliui, kurio įstatymas dėl mažo amžiaus dar neleidžia teisti, teismas gali skirti vidutinę priežiūrą – išvežti į kurį nors socializacijos centrą. O šių yra jau septyni (penki – berniukams, du – mergaitėms). Juose paprastai gyvena iki 30–40 nepilnamečių, aplink kuriuos šokinėja po 2–3 kartus daugiau darbuotojų.

Išlaikyti vieną socializacijos centro auklėtinį kainuoja iki 8 kartų brangiau negu bendrojo lavinimo mokykloje besimokantį vaiką. Nes problemiškam vaikui per metus valstybė skiria net iki 40 000 litų (normalus „mokinio krepšelis“ siekia maždaug iki 5000 litų). Per metus vaikų socializacijos centrums iš valstybės biudžeto paklojama daugiau kaip 10 milijonų litų.

Pasitaiso tik trečdalis

Dažniausiai iš asocialių, girtaujančių šeimų kilę „sunkūs“ paaugliai šiandien turi puikias sąlygas gyventi, mokytis ir lavintis. Jie iš socializacijos centrų vežiojami į ekskursijas, pramogų parkus, varžybas, vasaros stovyklas. Vis dėlto pastarieji įvykiai rodo, kad tokie paaugliai visiškai nevertina jiems sukurtų išskirtinių sąlygų.

Dėl to, kad vaikų socializacijos centruose už nusižengimus, tvarkos taisyklių laužymą nėra numatyta jokių poveikio priemonių, ten tarpsta nusikaltėlių mentalitetas, kalėjimų kultūra ir net suaugusių kalinių kastos ir savivalė. Vien Vėliučionių vaikų socializacijos centre kasmet užregistruojama po pusšimtį pabėgimų – bemaž kas savaitę. Kaip elgiasi tie atšerti, išpaikinti bėgliai – jau žinome.

Pasak statistikos, net du trečdaliai socializacijos centruose gyvenusių paauglių, sulaukę pilnametystės, nuteisiami už kriminalinius nusikaltimus.

Sigitas STASAITIS

Šaltinis:

info@balsas.lt

Šis puslapis atspausdintas iš Balsas.lt <http://www.balsas.lt/naujiena/610235/nepilnameciai-zverys-perkanda-gerkles-net-vieni-kitiems>